

BAGUDSKUENDE STREJFLYS

Erindringsglimt i anekdoteform

Det følgende skal bestemt ikke forestille at være en kronologisk biografi, men kun nogle spredte episoder, som jeg er kommet i tanker om og nu er begyndt at nedfælde i anekdoteform på et passende sted i min synopsis/disposition, hvis foreløbige ramme består af disse fem områder:

- **Steder, jeg har boet**
- **Min store familie**
- **Andre, jeg har kendt**
- **Mit professionelle liv**
- **Diverse**

Område 1: Steder, jeg har boet

Lyngbyvej 114, 2 sal tv. København Ø

Jeg blev født d. 16. Januar 1939 omkring kl. 18:42, og efter nogle dages klinikophold flyttede jeg ind hos min far og mor, der boede på 2. sal til venstre på Lyngbyvej nr. 114, som er den første opgang i den forreste karré i den hyggelige rødstens-blokbebyggelse: Ryparken, der den dag i dag ligger i den nordligste ende af Østerbro, nær grænsen til Hellerup.

Her boede vi – under Anden Verdenskrig – i en 2-værelses lejlighed med en lille altan indtil vi engang, da jeg var 5-6 år, flyttede til en større lejlighed i Ryparken 148.

Jeg undrer mig selv over, hvor meget, jeg husker fra den tid. Både detaljerede erindringer om episoder, hvor de har fundet sted og om de tanker, jeg gjorde mig den gang.

Bortset fra de to tidligste episoder, er ingen af episoderne ordnet kronologisk. De hidhører alle fra 3-5 års alderen.

Se de omhandlende lokaliteter på www.cjcjcj.dk/KortRyparken.htm

Allertidligst

1. Claus

Hvorfor fik jeg dog netop dette navn – som det eneste, så jeg ikke engang senere kunne vælge ...? Min mor fortalte mig, at hun og Far engang havde mødt nogle mennesker, der havde *sådan en sød dreng* der hed Claus.

Derfor besluttede de, at så skulle *deres lille dreng* også hedde Claus, i tillid til, at navnet ville have en afsmittende virkning. Der tog de grueligt fejl!

Jeg husker ikke de første ord, jeg sagde. Heller ikke hvornår jeg kunne sige mit navn. Men har fået fortalt, at hver gang, der kom nogen og spurgte til, hvad det yndige lille drengebarn hed, havde jeg lært en hel remse at fyre af:

“Davs Jørsø, dyv måneder” (Claus Jørgensen, tyve måneder)

2. Brok

Jeg var født med brok. Syv gange måtte mine forældre bringe mig til Bispebjerg Hospital, fordi “det var faldet ned”. Det har vist gjort rasende ondt, indtil det blev sat på plads igen. Lægerne mente, at jeg var for lille til at blive opereret, og for at undgå, at det skulle falde ned igen, skulle mine forældre gøre hvad de kunne for at undgå, at jeg kom til hverken at le eller græde. “Brokket” blev nemlig efterhånden sværere og sværere at få sat på plads igen.

En dag spillede min far bold med mig oppe i stuen, og (dette er vist det tidligste minde jeg overhovedet har!) bolden, der ramte gulvet, hoppede op på klavertangenterne og slog en tone an. Jeg grinede og grinede og pludselig gik latteren over i gråd: Brokket var faldet ned igen.

Min mor har senere fortalt mig, hvordan hun på hospitalet i lang tid sad med mig på skødet. - “Ja, De må vente til lægen kommer”, sagde den hovne sygeplejerske. Min gråd var efterhånden stilnet af og afløst af en bevidstløs tilstand.

Endelig kom lægen, dog bare tilfældigt slentrende forbi, rygende på en cigaret. I samme sekund han fik øje på mig, smed han cigaretten fra sig, fór hen og greb fat i mig og løb med mig hen til operationsstuen med ordene: “to minutter senere, og det havde været for sent!”. I første omgang fik de skubbet brokket på plads, men da min tilstand var meget kritisk, valgte de at beholde mig. Efter 19 dages forløb så lægerne ingen anden udvej end at skride til operation.

Den lykkedes, og jeg overlevede til alt held – ellers ville alle de efterfølgende skrivelser sandsynligvis ikke være blevet til noget!

3. Is- og snevinter

I starten af 1940'erne oplevede Danmark nogle meget strenge vintre. Jeg husker bl.a., hvordan vi varme de dengang store 5-ører på radiatoren og pressede dem mod "isblomsterne" der dækkede næsten alle vore vinduesruder, så vi kunne få et lille hul at kigge ud af. Kigge ned på den flot anlagte Lyngbyvej, der havde et fortov, en "lokal" kørevej, endnu et fortov, en cykelsti, en *ridesti*, en række unge træer og en dobbeltsporet, brolagt kørebane til hestevogne, biler og Trolleybusser; på begge sider af en midterrabat med skinner til sporvogne, lagt i skærver lige som togskiner. Synligt, når det hele ikke var dækket af sne.

Det var det så en dag: Alt dernede var dækket af et tykt lag sne, og Mor gav mig en tyk ski-dragt på og tog mig med ned på "gaden", hvor jeg lystigt gav mig til at kravle rundt i sneen. Nu vidste jeg godt, at jeg altid skulle blive inde på fortovet og under ingen omstændigheder måtte bevæge mig udover kantstenen. Men når der nu ikke *var* nogen kantsten at se (fordi den var dækket af sne), kunne jeg ikke tro andet, end at den regel måtte være suspenderet. Og så måtte det være ufarligt. Jeg tog chancen.

Og før min mor havde set det, havde jeg i vildt kravlegalop forceret adskillige snedækkede kantstene på vej ud på selve kørebane, hvor den store gule trolleybus netop kom kørende. Havde ikke overboens datter, Inger, der var et par år ældre end mig, i sidste øjeblik grebet fat i mig ...

I Lejligheden oppe på 2. sal

4. Dagligdagen med Far og Mor.

Modsat konkrete episoder, er det meget sværere at komme i tanker om, hvad der skete på ganske almindelige dage. Jeg har et indre billede af, hvordan min far hver morgen stod på badeværelset og barberede sig med et *barberblad*, der var sat i spænd mellem to plader for enden af et håndtag. Ind i mellem dyppede han "barbermaskinen", som den kaldtes, i håndvasken, som var fyldt med vand, der var varmet over gassen i køkkenet. Under krigen var der nemlig ikke varmt vand i hanerne. Så cyklede han på arbejde (Københavns Kommunes "Belysningsvæsen", der havde kontor midt inde i København) og var først hjemme igen ved aftensmadstid.

Til gengæld var Mor hjemme hele dagen og passede mig (serere også min lillebror), mens hun ordnede hus, syede tøj til hele familien, gik i butikker for at købe ind og lavede mad til Far kom hjem.

Det korte øjeblik hun var væk, kunne jeg ikke lide, selvom hun sagde, at hun kom lige straks, andre gange at hun kom snart. Jeg husker, at jeg funderede over hvilket, der var hurtigst: "snart" eller "lige straks". Blev hun for længe væk,

tudede jeg, alligevel valgte hun som regel at gå i byen alene. Det var *alt* for problematisk at have mig med.

Nogle gange skulle Mor dog på længere udflugter hvor hun så ikke kunne lade os være alene hjemme. Fx skulle hun besøge familie – sin far og mor eller sin søster Paula på Amager – eller en af hendes skoleveninder, og nogle gange steder, hvor jeg ikke havde været før. Her var mit første spørgsmål i samme øjeblik døren blev åbnet: “Må jeg se din *trækkelum*?”.

Ligeså interesseret, jeg var i sporvogne og deres forskelligheder, lige så optaget var jeg af de forskellige former for “træk og slip” (- toiletudskylningsanordninger), der forekom i flere varianter dengang end nu. Og så *måtte* jeg altså – før noget andet – vide, hvilken model, der brugtes dér i huset.

Bemærk her, hvor høfligt og taktfuldt jeg *spurgte*, om jeg måtte se husets trækkelum. I mine lidt yngre dage pilede jeg vist bare ind, så snart døren blev åbnet og gennemsøgte huset for trækkelummer, for at komme en eventuel utidig indgriben af de voksne i forkøbet.

---

5. Legetøj

Meget af det, jeg husker, har sikkert fæstnet sig bedre i min hukommelse fordi jeg senere har fået fortalt om det. Mange, ganske almindelige, tilbagevendende dagligdags ting, er til gengæld helt gledet ud af min hukommelse; fx husker jeg – mærkeligt nok – næsten intet omkring min lillebror Henrik.

Ej heller husker jeg ret meget om, *hvad* jeg har leget med, udover, at jeg havde ca. fem tøjhunde, som jeg selv havde navngivet: Fido, Daks, Kotum, Sorteper og Hapakulyssa. Og så havde jeg også en grøn krokodille lavet af *blik* (plastik var endnu ikke opfundet!). Når jeg kørte den hen over gulvet, lukkede den sit gab op og i. Jeg stak så fingeren ind i dens gab og legede, at jeg blev spist af krokodillen. Det morede min far, da han engang kom ind ad døren og så det. Jeg følte, at jeg var blevet taget på fersk gerning!?

Og så havde jeg også en stor “snurretop”, der med en syngende lyd drejede hurtigt rundt når man “pumpede” en pind, der stak op fra dens top. Og en spilledåse, som klimprede “Ach, du lieber Augustin”, når man drejede rundt på et lille håndsving.

Forresten husker jeg også, at vi havde modellervoks, som vi kunne bygge figurer af. Til at begynde med i forskellige farver. De blev dog meget hurtigt blandet sammen, så det hele blev gråt. Til min store skuffelse.

“Perlespil” og “Kuglespil” ikke at forglemme: En papbakke med en masse huller, der kunne fyldes ud med nogle dertil beregnede små kulørte “perler” eller kugler. Så kunne man lave noget så fine mønstre ... Meget kedeligt. Sikkert kun beregnet på artige børn.

Med sikkerhed ved jeg dog, at hvis der er noget, jeg *ikke* har leget med, så var det *tøselegetøj* som *dukker* iført dukketøj liggende i deres dukkevugger eller

spadserende rundt i deres dukkehuse. Selvfølgelig da heller ikke "påklædningsdukke" (På et ark tykt papir var der trykt et billede af en dame eller en pige i undertøj og rundt omkring på arket var der så trykt forskellige beklædningsgenstande. Det hele skulle så klippes ud, hvorpå man kunne fornøje sig med at "beklæde" papirdukken med bluser, nederdele, strutskårter, gallakjoler og hvad der ellers fandtes på papirarket. Nej, det var ikke noget, *drenge* beskæftigede sig med!

Selvfølgelig har jeg, ligesom alverdens andre børn af begge køn, tegnet og malet. Jeg husker hvilke tegneredskaber, jeg gjorde brug af: Hverken kuglepenne eller "Tusser"; de var slet ikke opfundet, men almindelige blyanter og farveblyanter, kaldet "hårde farver", samt oliekridd, kaldet "bløde farver". Alternativt til at tegne og farvelægge på hvidt papir, havde legetøjsbutikkerne et stort udvalg af såkaldte "malebøger": Hefter med fortrykte stregtegninger, som børn så kunne fylde ud med farver.

At jeg overhovedet kommer i tanker om tegneredskaberne, kommer sig af en episode, jeg til gengæld tydeligt husker: Jeg spurgte min far, om han ville *spidse* mine farver. "Om jeg vil *spise* dine farver", spurgte han for at drille. Det syntes jeg ikke var spor sjovt. Men jeg fik mine hårde farver spidset.

At jeg sikkert har været glad for – og bygget meget med mine klodser, husker jeg også kun på "indicier": Min far og mor elskede at flytte om. Man skulle tro, at der ikke var så mange muligheder i en stue på måske 25 m², når der også skulle være plads til et klaver, men så kunne man jo altid flytte tilbage igen. Under én af disse omflytninger husker jeg, at der faldt en bemærkning om, at så kom møblerne jo til at stå alt for *klodset*. Så gav jeg mig til at tudbrøle: Havde de nu brugt *mine dejlige klodser* til at presse ind mellem møblerne, eller hvad?

---

6. Madens velsignelser

Min mor må gennemgående have haft en mild overbærende holdning til mine mange "udskejelser", for det er kun min fars gennemgående utilfredshed med mig jeg husker. Der var fx mange vrede øjne og megen skældud ved spisebordet:

"Du spiser det, der er sat på bordet, vær's'go!". "Bis sæl bis bare!" replicerede jeg. Når børn på den måde var "næsvise" og "svarede igen", kunne de godt få "en over nakken" eller blive sat i "skammekrogen", så de kunne lære at opføre sig ordentligt! Selv tror jeg nu ikke, at jeg på denne måde lærte at opføre mig ordentligt. Heller ikke på denne måde.

Selvom min mor var rigtig god til at lave mad, var det jo krigstid med vareknaphed, hvortil kom, at mine forældre vistnok sad ganske hårdt i det dengang. Så det var nu altså heller ikke de mest spændende retter, min mor serverede. Her et udpluk af menukortets værste:

Varm kærnemælkssuppe (u/rosiner - de kunne ikke fås under krigen)

Vandgrød (kogte byggryn, serveret med en margarineklat i midten)

Dykænder (varm mælk med tvebakker drysset med sukker)

Armeriddere (en skive franskbrød, vædet i mælk, vendt i kanelsukker og stegt)

Blodpølse (koaguleret svineblod, serveret med æblemos og puddersukker)

Tykmælk (mælk, der havde stået i en åben skål til det var blevet tykt)

For mig var sidstnævnte produkt den ækleste af alle spiser, selvom den blev drysset med sukker og kanel (hvis dette overhovedet kunne fremskaffes). Bare tanken om at skulle spise tykmælk giver mig brækfornemmelser den dag i dag. Og da Ymer, og senere andre surmælksprodukter med tiden kom på markedet, kunne bare lugten af disse give mig kvalmefornemmelser. Det kan den for så vidt stadig 80 år senere!

For en ordens skyld skal det dog tilføjes, at der fra tid til anden også blev serveret nogle for mig mere spisevenlige retter, fx Makaroni med Ketchup, Øllebrød med mælk, Grønkåls- eller Kørvelsuppe med ½ hårdkogt æg, Sagovælling, Fløjlsgrød, Semuljegrød, "Bukser" (hele stykker torskerogn, der den gang kostede meget lidt), hvortil kartofler med smørsovs, Brunkål med flæsk, samt favoritten: Stegt flæsk med kartofler og persillesovs.

Engang serverede Mor *stegt spegepølse!* Dér satte Far nu grænsen. Og her var Far og jeg for en enkelt gangs skyld helt enige om den mad, der var sat på bordet, og der blev ikke lavet vrøvl over, at jeg ikke spiste den stegte skive spegepølse.

Om det, vi fik til frokost: *Smørrebrød*, husker jeg derimod ikke så meget. Dog husker jeg, at der nogle gange kom *fedt*, andre gange *smør* (det har nu nok været margarine) under pålægget. "Fedtemad" – en skive rugbrød med fedt, men helt uden pålæg, bare med et drys salt – var i øvrigt en ganske almindelig spise dengang.

Engang jeg sad på køkkenbordet, fik jeg – af bar' nysgerrighed – Mor til at smøre mig en mad med fedt og smør ovenpå. Det var nu ikke nogen kulinarisk oplevelse, men så fik jeg da prøvet det! I dag ville jeg have brækket mig ...

En anden smørrebrødserindring hidhører fra en skov, hvor familien var på udflygt. Vi havde sat os i en lille lysning for at spise vores medbragte mad. Men så fik jeg en mad med ost; ikke en skive, som jeg var vant til, men i stedet var det noget blødt noget, der var *smurt* på, og så var det oven i købet *grønt*: *Grøn smøreost! Alpeost, hed den vist.* Dén mad kunne jeg altså ikke få ned. Men jeg *skulle* spise den. Jeg tudede og min far tabte tålmodigheden med mig og skældte ud og uddybede i kraftfulde vendinger, hvor træt han var af min evindelige kræsenhed. Så gik jeg lidt frem og tilbage ad skovvejen med min mad i hånden og prøvede at tage mig sammen til at spise den. Jeg husker ikke, om jeg overhovedet fik en bid ned, men i hvert fald kastede jeg op og smed resten af maden ind mellem buskene, og gik så tilbage til Far og Mor og lod som om, at nu *havde jeg* spist min grønne ostemad. Jeg har til dato *aldrig nogensinde* siden spist noget, der bare *minder* om blød smørbar ost, således ej heller Roquefort!

Selvfølgelig *var* der da også noget, jeg godt kunne lide. Fx denne specialitet, som min far lavede til os: Han *udhulede* nogle tykke gulerødder, og fyldte puddersukker ned i de rørformede huller. Når gulerødderne havde stået natten over (eller i nogle dage?) havde sukkeret trukket al saften ud af gulerødderne, og brun sukkersaft stod tilbage i hullerne. Smagte himmelsk!

---

7. Min 4 års fødselsdag

Søndag morgen sov Far og Mor ofte længe, og når de vågnede læste de avis i sengen: "Berlingske Tidende". Ofte krøb jeg op til dem og fik lov til at ligge og kigge i "SØNDAGS PLYS", navnet på avisens tildels børnerettede tillæg. Alene det, at hvert af bogstaverne i "SØNDAGS PLYS" var tegnet som små mænd i akrobatiske stillinger, fængede min interesse for bogstaver.

Jeg husker hvordan jeg mange morgener i træk stædigt spurgte Far ud om alfabetet, som han måtte remse op for mig igen og igen, mens han stod og barberede sig: ... "Hvad kommer der så efter J? og hvad kommer der så efter K? ... osv.

Til min 4-års fødselsdag var der to ting, jeg brændende ønskede mig:

ET MEKANISK LOKOMOTIV, der kunne trækkes op og trække en masse vogne. Dertil selvfølgelig skinner, skiftespor og krydsspor, så jeg selv kunne bygge mine egne togbaner på gulvet.

MEKANO: Samlesæt, bestående af lange flade metalstænger og metalplader med huller og hertil hjul, skruer og møtrikker mm.

En BAMSE! - Jeg havde kun mine tøjhunde, og en lille tøjhund *var* nu altså slet ikke det samme som en stor bamse!

Dagen oprandt. De mange gæster myldrede ind i vores ikke særlig store stue: Begge mine mostre med deres tilsammen tre piger, og flere venner til mine forældre var der med deres børn. Og alle kom med gaver: Børnebøger, farveblyanter, malebøger, puslespil, biler, klodser og mosaikbrikker, samt en pose med *bogstaver*, fremstillet af træklodser, skåret i passende længder og limet sammen.

Jeg tøvede naturligvis ikke med at lægge bogstaverne ud på gulvet i alfabetisk orden, og kunne straks efter bebrejde giveren: "Tante Grethe, der mangler et Æ!"

Dette fik alle til at måbe af beundring. Den måben kunne de nu godt have sparet sig. Jeg lærte såmænd først at læse, da jeg kom i skole, og derefter har jeg lige siden været temmelig langsom til at læse, og kan i mit 82. år stadig være i tvivl om hvordan visse ord staves ...

Men det havde nu været en dejlig fødselsdag - lige bortset fra, at jeg lige netop *ikke* fik de tre ting, jeg havde ønsket mig allermest:

DET MEKANISKE TOG fik jeg aldrig nogensinde. Men da jeg så fik en søn, Jacob, sørgede jeg til gengæld for, at han fik tog i lange baner; og han har bygget videre på det, har tilmed smittet sin søn, Halvdan, med interessen og de leger nu begge med tog den dag i dag.

MEKANO fik jeg sidenhen, først i skikkelse af noget tilsvarende fremstillet i træ - der var jo krig, metal var en mangelvare, da det var forbeholdt våbenindustrien. Senere fik jeg dog noget "rigtigt" Mekano, som jeg samlede på i mange år og brugte megen tid på at konstruere og bygge ingeniørarbejder af. Den gang var jeg sikker på, at jeg som voksen ville være ingeniør!

BAMSEN fik jeg til gengæld allerede på min 5 års fødselsdag. Den var gul, og hvor *var* jeg dog glad for den bamse. Dens luv blev simpelthen slidt op af bare kæleri. Så forsynede min mor den med en sort pels, som også blev kælet sønder og sammen. Endelig fandt Mor noget slidstærkt brunt pelsværk, som bamsen er iklædt den dag i dag. Ingen har jeg boet længere sammen med end netop denne bamse!

---

8. Lillebror sprællemænd

Min lillebror blev døbt Henrik, opkaldt efter min fars storebror, der desværre døde som 12-årig af en hjernesvulst. Farbror Henrik var efter sigende en meget stilfærdig dreng. Det tror jeg aldrig, man har kunne sige om *min* bror, og at han ikke døde som barn, er bestemt ikke noget, nogen kan takke mig for; *tværtimod* faktisk, hvis jeg skal være helt ærlig. Jeg var vist ikke altid særlig sød ved ham.

Min elskede farmor, der boede lige på den anden side af grænsen til Hellerup, kun et kvarters gang væk, kom jævnligt på besøg. Engang da hun var her, blev Henrik lagt til at sove i Fars og Mors dobbeltseng inde i det tilstødende soveværelse. Så kunne de voksne snakke i fred og ro, hvis jeg altså kunne lade være med at lave ulykker.

Hvis Henrik så begyndte at småklynke, ville vi kunne høre det ind i stuen. Og det begyndte han så så småt på efter et stykke tid; dog ikke nok til at få de voksne op af stolene. Men nok til at få mig til at gå ind til ham. Jeg mente nemlig, at jeg havde udtænkt en rigtig god måde at få ham til at tie stille på!

Jo, han lå ganske rigtigt og lavede lidt vrøvl, og genial, som jeg nu var allerede den gang, tog jeg det, der var nærmest ved hånden: En pude, og pressede ned over hovedet på ham.

Virkingen overraskede mig. Nok fik jeg ham til at holde mund, men til gengæld gav han sig til at sprælle vildt. Jeg tog puden væk, hvorpå han gav sig til at hyle. Følgelig skyndte jeg mig at presse puden ned over hovedet på ham igen; ingen grund til at få de voksne til at komme rendende, nu det lige var så sjovt, og noget sagde mig, at de voksne måske *ikke* syntes det var så sjovt igen.

Den tanke faldt mig ind, at det kunne være sjovt at undersøge, *hvor længe* jeg kunne få ham til at sprælle. Og jeg tror, at undersøgelsen allerede var godt i gang, da Farmor pludselig (og mildt sagt heldigvis!!!) stod i døren; bare en brøkdel af et sekund, så *før* hun hen og løftede mig op med ordene: "Hvad er det dog du gør?".

Hvad der derefter skete, har jeg absolut ingen erindring om. Jeg har generelt altid været rigtig god til at fortrænge oplevelser, jeg ikke har haft det helt godt med.

I skrivende stund lever min bror Henrik, lige som jeg selv, heldigvis stadig i bedste (omend aldersbetingede) velgående.

Midt under krigen

I perioden 9. april 1940 til 4. maj 1945 var Danmark rigtignok besat af tyskerne. Men der var slet ikke tale om krig i den målestok, vi jævnligt ser på TV med skyderi i gaderne og huse i ruiner. Oprindeligt var tyskernes forklaring, at de bare var kommet for at beskytte os mod angreb fra de slemme englændere.

I starten af krigen var der endda mange danskere, der så op til den store førerskikkelse: Adolf Hitler og hans ideologi: Nazismen. Og regeringen bakkede op og henstillede til danskerne, at behandle besættelsesmagten med værdighed og respekt.

Efterhånden som tyskerne begyndte at likvidere danske mænd og kvinder, der kom dem på tværs, fik næsten alle danskere dog øjnene op for, hvilke grusomheder nazisterne stod for, og respekten blev vendt til had.

Englænderne holdt med os, og søgte at hjælpe os ved at bombe tyskernes hovedkvarterer og kaserner. Det skete kun efter mørkets frembrud – når det var lyst, var flyvemaskinerne jo alt for nemme for tyskerne, at skyde ned.

For at de engelske bombeflyverne skulle have sværere ved at orientere sig, når de skulle finde vej frem til de steder, hvor de skulle kaste deres bomber, måtte der ikke slippe den mindste smule lys ud fra noget vindue. Derfor skulle alle vinduer dækkes med "mørklægningsgardiner" til at trække for eller rulle ned, så snart der blev tændt lys indendørs. Gadebelysningen var selvfølgelig slukket overalt.

Men bomberne ramte ikke altid, hvor de skulle. Det gik også ud over danskere. Fx blev en skole ved et katastrofalt uheld bombet og mange børn, og også en del voksne omkom. Jeg husker tydeligt, at Farmor fortalte mig om det og viste mig billederne i sin avis ("Nationaltidende").

For at advare danskerne blev der overalt på hustage opsat store sirener, hvis hylet skulle varsle risiko for bombenedkast. Først gav sirenerne et "forvarsel". Hvis faren for bomber blev mere overhængende, kom signalet for den egentlige "luftalarm" - en hyletone, der zigzaggede op og ned i tonehøjde. Her skulle alle øjeblikkelig gå til et "beskyttelsesrum": Den nærmeste kælder eller en af de underjordiske "bunkers", som efterhånden blev bygget overalt. Der skulle alle opholde sig til sirenerne signalerede "afblæsning".

---

9. Husvagt

Min far blev udpeget som "husvagt". Hvert boligområde fik udpeget en sådan. Min far formodentlig fordi han var ung, idrætsmand og havde deltaget i et samariter- (førstehjælps-) kursus. Dette "job" indebar vist noget med, at tage ansvar for, at *alle* i hans område kom ned i kælderen, når luftalarmen lød.

Selvom der var anbragt en kæmpe sirene oven på vores tag, var det naturligvis ikke alle, der hørte den, hvis fx de lå i deres sødeste nattesøvn. Og *havde* min far så endelig fået dem banket op, kunne det jo godt ske, at afblæsningen lød, netop som de var kommet i tøjet. I sådanne tilfælde har det ikke været sjovt at være husvagt.

På et tidspunkt frasagde Far sig da også sit hverv som husvagt. Som en indlysende acceptabel begrundelse brugte han sin dårlige hørelse. Han kunne vitterlig ikke *selv* høre sirenen!

Men ned i kælderen måtte vi nu alle med jævne mellemrum. Der var kedeligt: Nogle træbænke stod på cementgulvet; et par svage pærer i loftet lyste rummet op, og børnene fik besked på at holde sig i ro. Min far og overboen, Arne Norquist-Hansen gik hen og åbnede døren til kælderudgangen for at kigge ud. Men jeg måtte ikke engang komme derhen og kigge med!

---

10. Barnepige

En aften, hvor Far og Mor skulle ud til et eller andet, fik de en af Fars venner, en gammel skolekammerat, som boede i nærheden, Inger Mole til at passe os. Hun havde medbragt en sovepose (jeg husker at jeg studsede over det begreb), og vi lagde os alle tre til at sove, for Far og Mor ville komme sent.

Da de så kom, vågnede også jeg og stod op. De voksne hyggesnakkede lidt en stund, men da *Tante Inger* så lige skulle til at gå, lød luftalarmen. De voksne kiggede øjeblikkeligt håbløst opgivende på hinanden, også min far. "Jamen Far", sagde jeg, "du har jo sagt, at du ikke kan høre luftalarmen?". "Nej", svarede Far, "men jeg kan se det på lyset". Ganske rigtigt: Efterfølgende bed jeg selv mærke i, at lyset blev svækket en anelse, når sirenen lød. Så meget strøm slugte den.

Det blev vist sent den aften, før Tante Inger kunne vende næsen hjemad.

"Tante Inger"; hvorfor ikke bare "Inger"? Se, dengang måtte børn ikke kalde voksne mennesker bare ved fornavn. Det var direkte *uartigt!* - *respektløst!* Det hed *Moster Tove*, *Morbror Erik*, *Faster Ella* og *Onkel Johan* ...og, omend død som barn mange år tidligere, omtalte Farmor ham altid (og ofte!) for os børn som "*Farbror Henrik*".

---

11. Generalstrejke

Jeg forstod egentlig ikke hvorfor, men en lang række dage i træk startede dagen med generalstrejke: Altså at ingen skulle gå på arbejde. Det betød bl.a. at

forældre ikke kunne købe mælk til deres børns rå havregryn. Far cyklede nogle gange over til mejeriet "Enigheden" i håb om dér at kunne købe mælk. Det lykkedes nu ikke, og i konsekvens deraf spiste vi i en periode hver morgen rå havregryn med saftevand!

Hver dag blev strejkerne så afblæst kl. 12. Hvorfor gik over min forstand, og det betød ikke, at vi kunne få mælk.

Måske var strejkerne danskernes protest mod, at tyskerne simpelthen huggede en masse af vore fødevarer og sendte dem til de af deres tropper, der førte krig andre steder i Europa, hvilket selvfølgelig medførte vareknaphed i Danmark.

Mange andre varer kunne vi slet ikke få, fordi tyskerne havde "lukket" landet. Ingen kunne hverken komme ind eller ud af landet. Således kunne vi heller ikke importere varer fra "De varme Lande" også kaldet "Syden"; fx Kaffe, The og Kakao; Bananer, Appelsiner og Citroner; og allerværst for nogle: Tobak!

Mange erstatningsprodukter blev opfundet. Fx fremstillede man – af mælkebøtterødder – noget, der skulle ligne kaffe. Det blev solgt under navne som "Richs" og "Danmarks".

Vareknapheden betød selvfølgelig, at folk gav sig til at hamstre. For at få de få varer, der var til rådighed fordelt retfærdigt, indførte regeringen "Rationeringsmærker": Papirark med påtryk af en masse felter, som man så skulle klippe ud og aflevere sammen med betalingen, når man købte noget.

Der var fx. ark med suktermærker, ark med kaffemærker og ark med smørmærker, også beregnet til små mængder: Var man på restaurant, skulle man aflevere et 5 grams smørmærke for hver bolle med smør, man fik serveret.

---

12. En hjemtur i sporvogn

Hele familien, inklusive Farmor, havde en aften været inde i byen til et eller andet arrangement. Da vi på vej hjem med "Linie 15", kørte gennem Farimagsgade gik sporvognen pludselig i stå, og alt lyset i vognen gik ud. Når der var luftalarm blev strømmen øjeblikkelig taget fra alle Københavns 17 sporvognslinier. Thi selvom der var mørke gardiner for alle vinduer i sporvognene, kunne der jo slippe noget lys ud fra vognene og dermed hjælpe bombeflyvere med at finde frem til deres mål.

Med svagtlysende lommelygter viste vognstyreren og de to konduktører os hen til det nærmeste beskyttelsesrum. Farmor mente, at hun kendte et bedre sted, men Far afbrød hende irriteret: "Lad os nu gå hen til det sted, som konduktøren anviser!".

Heldigvis blev luftalarmen afblæst kort tid efter, og vi kunne komme hjem.

Med Far og Mor

Om søndagen, når Far havde fri – dengang var lørdagen en ganske almindelig arbejdsdag – tog vi ofte på udflugt af en eller anden art.

13. I Dyrehaven og Mølleådal

Vores udflugter gik næsten altid til de store skovområder nord for København. Nogle gange tog vi S-toget til Klampenborg og kom ind i “Jægersborg Dyrehave” derfra. Selvfølgelig kom vi også til “Dyrehavsbakken” med alle dens farvestrålende forlystelser. Men om hvilke forlystelser, vi prøvede, har jeg desværre ingen erindringer. Kun husker jeg, at forlystelserne på forskellig måde blev drevet af mange stærke mænds håndkraft. Elektricitet var dengang både dyr og stærkt rationeret.

Andre gange tog vi med S-toget til Jægersborg Station, og derfra med den lille privatbane, kaldet “Grisen” til et eller andet sted i Mølleådal, hvor vi gik tur langs åen eller i de tilstødende skove.

“Grisen” var dengang et hyggeligt lille tog. Vognene havde “perroner” og de blev trukket af en benzindrevet motorvogn, der nærmest lignede en gammeldags (omni)bus. Ved endestationerne blev den koblet fra og vendt på en lille drejeskive. Banen, der går til Nærum, eksisterer den dag i dag, men betjenes nu af mere moderne skinnebusser.

Men nogle gange *cyklede* vi til Dyrehaven – dvs. jeg sad på et lille sæde foran far, spændt fast på den vandrette stang, der kun findes på herrecykler. Og Henrik sad på et sæde, der hang på mors cykelstyr - lige som en almindelig cykelkurv. Midt ude i skoven fik far øje på en nedadskrående skovsti, hvilket gav ham en lystig idé: Han løftede Henriks stol op og satte den på sit eget cykelstyr og så kørte han i fuld galop ned ad den smalle og knoldede skovsti. Henrik og jeg hujede af begejstring, men Mor fulgte efter så hurtigt hun turde, og bebrejdede bagefter Far hans uansvarlige påhit (vistnok eneste gang, jeg husker, at en af mine forældre har bebrejdet den anden noget!). Men vi drenge holdt med Far; det havde været så sjovt, og der *skete jo ikke noget!*

14. I Cirkus

Første gang jeg var i cirkus – det var i Cirkusbygningen på Axeltorv; den ligger der vist den dag i dag – har jeg kun et sørgeligt minde fra. Jeg husker to klovne, der lavede løjer med æg, som de udtalte “æij”. Jeg har næppe fattet det sjove, men da de to klodsede klovne tabte det ene æg efter det andet på gulvet, så de gik i stykker, gav jeg mig til at tudbrøle. Jeg kunne ikke lide, at noget gik i stykker, slet ikke æg, som jeg vidste var svære at få fat i den gang. Heldigvis havde Far et trøstens ord, der fik min gråd til at stilne af (selvom jeg godt kunne se det urealistiske): “Far skal nok lime de æg, når vi er kommet hjem”.

Lim var dengang ensbetydende med "Fiskelim". Man købte den i en lille tube, der indeholdt en ildelugtende brun substans med stærkt begrænsede klæbende egenskaber.

---

15. I Sommerhus

For første og eneste gang lejede mine forældre et sommerhus. Jeg husker, vi tog S-toget til Vanløse Station. Der ventede en dejlig overraskelse: Farmor dukkede op, hun skulle med! Alle 5 tog vi nu videre med damptog til Frederikssund. Hvordan vi kom derfra helt frem til sommerhuset husker jeg ikke, jeg husker kun, at jeg på bare fødder løb over en mark og stak mig noget så væmmeligt. "Det er tidsler", fortalte Farmor mig. Brændenælder kendte jeg, men så lærte jeg, at der var andre planter, jeg skulle vogte mig for ude i det fri.

Sommerhuset lå ikke langt fra landsbyen Store Havelse, men tæt ved Roskilde Fjord. At bade i fjorden var lige noget for Far, sportsmand som han var. For Henrik blev turene til vandet feriens *bedste* oplevelser; og for mig blev turene til vandet feriens *værste* oplevelser. Hvis Henrik er født vandhund, er jeg født vandkat; jeg har aldrig kunnet fordrage at bade; ikke engang at dase på en strandbred!

Den "vandskræk" er jeg aldrig vokset fra. Ved ikke, om det var i Roskilde Fjord, den blev grundlagt. Men da jeg blev far til hele tre små børn, tænkte jeg, at nu blev jeg da *nødt* til at lære at svømme – og få et kursus i livredning. Og jeg gik til svømning, endda i et opvarmet bassin og under kyndig vejledning gennem en hel sæson; jeg lærte *aldrig* at svømme. Nu har jeg ligesom opgivet det.

Med Far

---

16. Barnevognsafhentning

I en alder af 3 år fik jeg en lillebror. Det var da OK. Mere spændende var det dog, at han jo selvfølgelig skulle have en barnevogn. Med en sådan øjnede jeg mange spændende muligheder. Gennem en avisannonce fandt Far en brugt til salg ude i Vanløse, og jeg fik lov til at komme med ham ud at hente den. Vi tog med S-toget til Vanløse Station, hvorfra vi gik et godt stykke vej, til vi kom til det sted, hvor de havde barnevognen til salg.

Da Far havde betalt og fået udleveret barnevognen, satte han mig op i den og løb, med mig siddende dér, i fuldt firspring tilbage til Vanløse Station. Hvilken herlig oplevelse! "Det her lover godt", tænkte jeg og øjnede straks en masse muligheder for, hvordan der kunne leges med sådan en vogn, for slet ikke at tale om alle de ture, jeg for eftertiden sikkert ville få, siddende i vognen, mens far løbende bagefter skubbede på!

Det blev der nu desværre aldrig noget af, hverken det ene eller det andet. Vognen blev låst inde i vores kælderrum, og blev kun taget frem, når det var lillebror, der skulle køres i den!

Sådan byder livet af og til på store skuffelser. Var det muligvis slet ikke fordi, min far ville give mig en festlig oplevelse, at han satte mig i barnevognen og løb afsted med mig, men var det bare fordi han ellers ville komme for sent til vores S-tog på Vanløse Station?

---

17. En spændende fodboldkamp

Min far var meget optaget af sport, både som aktiv og som tilskuer. Navnlig havde fodbolden hans store interesse, og hans største ønske var, at hans sønner ville dele denne interesse med ham. En dag bestemte han så, at nu måtte det være på tide at vække *min* interesse for denne ædle sport: *Jeg skulle med min far hen og se min første fodboldkamp!*

Jeg fik min fine nye lysegrå frakke på, og sammen med far spadserede jeg nu hen til fodboldbanen, der lå tæt på, hvor vi boede. Langs banen var der en slags vold, som tilskuerne kunne stå på og således få et glimrende overblik over alt det spændende, der skete på banen, når 22 mænd i ens kostumer rendte rundt og kappedes om at sparkede til én og samme bold.

På den vold tog min far og jeg opstilling. Men så spændende igen syntes jeg nu ikke det var at se på, så inden længe stæsedede jeg rundt på volden og fandt snart en jævnaldrende sød pige, som af en eller anden mærkelig grund heller ikke var blevet fanget af alt det interessante, der foregik inde på den bane. Sammen fandt vi på en meget sjovere leg: Kravle op på volden og trille ned af dens græsbeklædte skrænt. Igen og igen og igen. Se *det* var spændende; så var der alligevel noget ved at gå til fodboldkamp.

Hjemme igen, med en ærgerlig og skuffet far, kunne mor konstatere, at den fine nye lysegrå frakke var blevet forsynet med en masse græsgrønne pletter og til gengæld manglede der en knap.

Jeg kan tilføje, at min interesse for sport ikke er steget det mindste siden. Jeg er dog med tiden blevet *lidt* bedre til at passe på mine knapper. Og hvor den spændende mulighed i mit senere liv har budt sig: At rulle med søde piger ned ad skrænter.

Med Mor

18. Gade op og ...

Med mor kom jeg vidt omkring. Ofte gik vi lange ture med Henrik i barnevognen. Gik vi mod nord af Lyngbyvejen, passerede vi på højre hånd først nogle butikker i vores egen karré: En grønthandler et ismejeri (hvis indehaver engang fornærmede mig groft: Hun gav mig 10 øre tilbage med ordene: "Her har du to store 5-ører - det er alle børn jo så glade for!". Som om jeg ikke vidste, at værdien var den samme).

Lige før Ole Nielsens vej (der nu hedder Ryparken) kom man forbi en lille pudsig (rønnebær?)lund. De nøgne træstammer stod på række og geled, og "skovbunden" var dækket af ral. Bestemt ikke en skov, man kunne lege skjul i!

I kælderen i den karré, der lå bag „skoven” havde "rullekonen" sin forretning, Folk kom med deres sengetøj og duge. De blev viklet om store valser og lagt på tværs i en aflang kasse. Med et håndsving kunne rullekonen så køre en *meget* tung kasse (fyldt med kampesten) frem og til bage over rullerne, hvilket gjorde tøjet særdeles glat. Rullekonens søn, der var nogle år ældre end jeg, gik naturligvis under navnet Rulle-Karl.

Fortsatte vi videre mod nord, over Ole Nielsens vej, kom vi til endnu en "ryparkskarré", på hvis hjørne lå bagerbutikken Zolá og derefter en isenkræmmer. Efter karréen kom en trælasthan del, Gartnerivej, nogle villaer (i en af dem kom jeg senere til at "gå til spejder") og derefter kom Bomhusvej.

Her boede Tante Grete, her lå danseinstituttet ... og her mødte jeg Jane. Alle disse tre emner vil jeg vende tilbage til.

Bomhusvej grænsede op mod Lundehusskoven (som officelt hedder "Søholm Lund". Den var dengang tre gange så stor som nu) og forbi skoven kom det sted, hvor Bernstorffsvej skiller sig ud fra Lyngbyvejen.

Til højre, lå et "iskagehus", en bod, hvor de ikke solgte is i kræmmerhuse, men lagt imellem to (bagte) muslingskaller. På den anden side af Bernstorffsvej, midt i vejforgreningen stod en stor granitkumme med vand, beregnet til at slukke de forbipasserende hestes tørst. Lige bag denne (stadig mellem de to veje), lå en (Esso)benzintank, beregnet til at slukke de forbipasserende bilers tørst.

19. Gade ned

Gik vi nu over Bernstorffsvej og Lyngbyvej, kom vi over til den modsatte side af denne. Her gik vi direkte langs Lundehussøen, og drejede vi til højre, gik der en

sti helt ned til denne. Her var det dagens clou, at Mor havde medbragt nogle brødterninger, så jeg kunne fodre "pillerapperne"!

Fortsatte vi nu ad Lyngbyvejen mod syd, kom vi forbi "Herberts Autoværksted" (der senere blev saboteret), Fars "barber" (en stor tyk mand med en kæmpe numse), og på hjørnet af Emdrupvej lå IRMA (herom senere).

Navnet "barber" skyldtes, at det oprindeligt var "barberen", som mændene dagligt gik hen til for at blive barberet. Selvfølgelig også for lejlighedsvis for at få klippet hår og skæg. Forresten kunne "barberen" også mange andre nyttige ting: Årelade og trække tænder ud.

Krydsede vi Emdrupvej, kom vi til en stor gulstenskarré (den lå lige over for vores egen rødstenskarré), med en masse butikker: Først et Apotek og derefter grønthandlerbutikken Prima. Her handlede mor altid, for som mor sagde: "Hun (indehaveren) udsøger altid det bedste af det bedste, mens grønthandleren overfor, i vores egen karré, altid vælger det dårligste af det dårligste, for at få det solgt". (Husk: Dengang udvalgte man ikke selv de varer, man ville købe, og begrebet "Undgå madspild" gik på noget lidt andet dengang!).

Videre langs den gule karré kom der en boghandel, en "Tatol" (en slags Matas), en frisør (*min* frisør) og så hele fire butikker på rad: Brugsens Slagter, Brugsens Viktualie, Brugsens "Kolonial" (købmand) og Brugsens Bager. Det var mest i disse butikker min mor handlede. Vel også fordi alle køb i Brugsens butikker – forudsat, at man var "medlem" af en brugsforening – udløste "dividende" i form af nogle lyserøde bon'er, som man kunne samle, gemme, og senere få indløst, dvs: Omvekslet til et beløb, der forholdsmæssigt svarede til, hvad man havde købt for; en 4-5%, tror jeg, det drejede sig om.

Betegnelsen "Viktualie" brugtes om selvstændig forretning eller en slagterafdeling, hvor der handlede med pålægsvarer som afskåret pålæg, leverpostej og mayonnaisesalater mv.

"Kolonial" dækker over, at man her oprindeligt primært handlede med varer indført fra "Kolonierne" (fjerne egne, hvorfra man importerede varer som fx (rør)sukker, rom, tobak og "peber", der tidligere var en fællesbetegnelse for krydderier.

Efter den gule karré kom der lang kedelig strækning, hvor der bare var høje hække. Men oppe fra vore vinduer kunne vi se, hvad der gemte sig bag disse hække: En masse kolonihaver med små huse, hvor folk, der boede i de tætte bebyggelser inde i København, kunne søge ud. Både for at dyrke grøntsager og for at slappe af. Nogle gange gik vores ture også ind i den labyrint af stier, der gik mellem kolonihaverne.

---

20. I butikker med mor

Dengang var supermarkeder, hvor man selv måtte gå rundt og tage varerne ned fra hylderne og op af kummerne, slet ikke opfundet endnu. Man måtte pænt stille sig en kø foran en disk, bag hvilke ekspedienter/-tricer sprang rundt og hentede de varer frem, som kunderne "forlangte" (som det hed sig i gamle dage).

Til gengæld for supermarkederne var der jo en masse små butikker, hver med sit område: Fx: Købmand, slagter, grønthandler, "Schous Sæbehus", "viktualie", bager og "ismejeri".

Ja, sådan hed det. Ikke fordi man kunne købe is på pind eller i kræmmerhus (det kunne man i øvrigt slet ikke dér), men fordi varerne, som butikken handlede med: Mælk, fløde, smør og æg skulle holdes kølige, hvorfor butikken hver dag modtog en kæmpe isblok til nedkølingsformålet, leveret af en mand, der kom bærende med den på skulderen.

Dog: Én butikskæde med et bredere vareudbud var dog ved at titte frem i det Københavnske gadebillede og blev en slags forløber for senere tiders mange supermarkeder: Det var *Irma!* Her kunne man både få "ismejerivarer" og købmandsvarer som kaffe, sukker og mel. Og dengang var Irma (modsat nu) virkelig en *lavpris* butikskæde (som Netto, Aldi og Rema 1000 er det i dag).

Men også her blev sukker, mel, kaffe og smør mv. omhyggeligt vejjet af og puttet i pose til hver enkelt kunde. Sukker, mel og havregryn blev skovlet op af en skuffe og smørret blev med en lille spade af træ taget ud af en "drittel" – en lille ($\frac{1}{3}$) tønde af træ), lagt på vægten på et stykke pergamentpapir, vægtjusteret indtil vægten viste nøjagtigt $\frac{1}{2}$ pund (= 250 gram), og derpå omhyggeligt pakket ind.

Smørdritler var runde, mens margarinedritler var ovale. Så kunne kunderne selv tjekke, at de fik den forlangte vare. Nogle ekspeditricer var endog så venlige, at de tilbød at fugte pergamentpapiret før indpakning, for at det dyrere smør skulle holde sig bedre friskt. Sagde hun – uden at komme nærmere ind på, at vandet jo så også blev vejjet med!

Pæne mennesker med selvrespekt handlede dog ikke i Irma. Ikke åbenlyst i hvert fald. Det var for "billigt", det burde man anstændigvis føle sig hævet over. Selv mange år senere: Når Faster Inger bed hovedet af al skam og købte ind i Irma, sørgede hun omhyggeligt for efterfølgende at fjerne alle etiketter og andet, der stod Irma på. Specielt skulle den mangemillionærer, hun havde giftet sig med, ikke vide, at hun ødelagde deres renommé på den måde.

Min mor handlede dog nu ofte uden blusel i Irma, men lige så ofte i de små butikker, fx "ismejeriet", der lå i vores egen karré. Her stod den sædvanlige disk, og på væggen bagved var der hylder, på hvilke man kunne se mange forskellige varer. Men neden under hylderne, var der en række skuffer, som jeg *ikke* vidste hvad indeholdt. Det havde længe naget mig.

En dag besluttede jeg så, at dén viden *kunne* jeg simpelthen ikke lade gå fra mig, koste, hvad det koste ville (endefuld!). Men af erfaring vidste jeg, at der skulle handles lynhurtigt. Så i et ubevogtet øjeblik *fór* jeg ind bag disken og nåede lige at hive en lang række skuffer ud, før jeg blev overmandet og ført tilbage til min flove og dybt beskæmmede mor.

---

21. I sporvogn, bus og S-tog med mor

Mor var bestemt ikke meget for at have mig med i offentlig transportmidler; hun vidste aldrig, hvad jeg kunne finde på at gøre eller sige.

Fx en dag, hvor vi lige var stået af S-toget. Når et S-tog skulle køre, blæste "togføreren" i sin trillefløjte. Med fortsæt havde jeg medbragt min egen trillefløjte. Mens S-toget stadig holdt på stationen, hev jeg hurtigt – i et af min mors ubevogtede øjeblikke – min trillefløjte op af lommen og blæste i den.

Dette mit signal til togafgang kom heldigvis næsten samtidig med, at togføreren skulle til at blæse i sin. "Jeg ville jo bare hjælpe", forklarede jeg. Alligevel konfiskerede far min trillefløjte, da vi kom hjem!

Hvad jeg sagde ude blandt folk, var ikke altsammen lige slemt. Engang, da vi kørte med buslinie 21 og vi kom forbi en butiksfacade, der var helt beklædt med hvide fliser, spurgte jeg: "Er vi nu i WC-land?". En bemærkning, som godt kunne gøre mine forældre flove, dog ikke så flove, så det udløste endefuld, kun skældud, da vi kom hjem; "Vi kan snart ikke have dig med nogen steder mere!".

Værre var det en dag, hvor vi var ude at køre i sporvogn. Konduktøren havde netop annonceret: "Næste stop Børsen". "Nå, er det *her Den Sorte Børs ligger?*" Fornylig havde jeg nemlig hørt de voksne snakke om at købe rationeringsmærker på "Den sorte Børs". Tys-tys! Her blev jeg øjeblikkeligt dysset ganske eftertrykkeligt ned! Sortbørshandel var jo i høj grad strafbart dengang!

Andre gange har jeg sikkert også opført mig ganske forfærdeligt. Her husker jeg engang i en sporvogn, hvor jeg må have generet en medpassager ganske groft; for da hun steg af ved et stoppested, gik hun hen til det vindue, hvor jeg sad, og stirrede vedholdende vredt og ondt direkte på mig, lige til sporvognen kørte videre.

Bagefter fortalte mor, hvor hvor flov hun havde været over min opførsel, og i håb om at skræmme mig, sagde hun, at damen sikkert var journalist (et ord jeg måtte have forklaret) og at hun nok ville skrive om mig i aviserne, om hvor *uartig* en dreng, jeg var. Den hoppede jeg nu ikke på; damen vidste jo ikke engang, hvad jeg hed til efternavn og hvor jeg boede, og der var da så mange, der syntes at jeg var uartig, så det tog jeg ikke særlig tungt på.

---

22. En stærkt fristende trappe

Et par hundrede meter længere inde af Lyngbyvejen, end vi boede, var der hele tre broer, på hvilke der kørte både S-tog og damplokomotiver, trækkende på en masse vogne. Midt mellem to af broerne, var der en "havelåge", bag hvilken man kunne se en trappe, der førte op ad skrænten, helt op til togskinnerne. På vores ture – med lillebror Henrik i barnevognen – kom vi ofte forbi den låge, som jeg selvfølgelig fik strenge ordrer på at holde mig fra.

Men når det nu *var* én meget magtpåliggende netop at komme op ad den trappe og se, hvad der var dér oppe, var der kun én ting at gøre: Hurtigt at tage et initiativ, når lejligheden bød sig. Den kom en dag, hvor vi var i nærheden af stedet og mor var optaget af Lillebror Henrik i barnevognen. Lynhurtigt spændede jeg hen til lågen, der mærkeligt nok ikke var låst, åbnede den og styrtede op ad de dragende trapper, helt op til skinnerne.

I samme øjeblik kom S-toget brusende – lige før, jeg var kommet helt ud på skinnerne, men tæt på. Jeg husker stadig, hvordan denne kæmpekolos kom larmende, ikke *foran* mig, men lige *over* mit hoved. Jeg var ikke særlig forskrækket – der var jo ikke sket noget, men forskrækket var så til gengæld min mor, som kom halsende nogle sekunder efter og greb fat i mig.

Jeg kendte den uafvendelige pris for den slags tiltag: Endefuld, når far kom hjem. Men oplevelsen var prisen værd!

Børneopdragelse

Dengang var det slet ikke forbudt, at slå børn, i hvert fald ikke ens egne. Faktisk var langt de fleste mennesker vist af den opfattelse, at den eneste rigtige måde at opdrage børn var at give dem smæk. Og egentlig tror jeg at Henrik og jeg fik færre smæk end de fleste andre, selvom vi vistnok lavede mange flere “ulykker” end børn i almindelighed gjorde dengang.

Venner til mine forældre tilrådede: “Jamen hvorfor *prygler* I dog ikke de børn?” Og jeg har hørt min far sige: “Sommetider ku’ man have lyst til at tage den ene og slå den anden med”. Heldigvis gjorde han ikke alvor af sine lyster, og Henrik og jeg slap helsindet gennem vores barndom – modsat flere af Fars og Mors venners børn, der fik psykiske problemer, da de blev voksne, nogle kom endda på nervesanatorium, har min mor fortalt mig.

---

23. Endefuld

Det var dog generelt tilbagevendende, at jeg skulle have smæk, når Far kom hjem. Så fik jeg trukket bukserne ned og blev lagt over hans skød. Jeg husker, at jeg prøvede at forhandle: Om jeg ikke – i stedet for at få så *hårde* smæk, hellere måtte få mange flere *blødere* smæk. Så fik jeg mange *bløde*, men de føltes nu altså ikke spor blødere end de hårde.

Mange af de ulykker, jeg fik smæk for, har sikkert gået på, hvad jeg lavede hjemme. Sprøjtet med vand, leget med tændstikker, tegnet på fars papirer? Jeg husker det ikke klart. Undtagen engang, jeg tog en saks og klippede i en meget fin håndlavet, broderet lysedug. Jeg var klar over, at jeg ikke måtte og at det ville blive opdaget, hvis jeg klippede ude i kanten. Derfor fandt jeg et sted inde midt på dugen, hvor jeg klippede nogle cm ud fra et hul, der var i mønsteret.

For klippes i dugen, det skulle der altså. Og så blev jeg jo nødt til at gøre det. Hvor nødig jeg end ville være "uartig" og få smæk, når det engang måske alligevel blev opdaget.

Min beretning aldeles uvedkommende, men hvorfor hedder det egentlig "*lysedug*"?. En lysedug var oprindeligt altid hvid og lå på et bord under en "lysgiver". Den hvide dug kunne kaste en del mere lys fra sig end en mørk bordplade, og på den måde faktisk lyse en del mere op omkring bordet.

Selvfølgelig fik jeg også endefulde af Mor, og dem foretrak jeg nu fremfor Fars, for Mor slog ikke helt så hårdt som Far. Som regel måtte jeg dog vente med at få smæk "*til Far kommer hjem*". Ofte var jeg lagt i seng, før han kom hjem. Så gemte jeg mig under dynen, muligvis rystende af skræk; måske nok ikke så meget rystende efterhånden, som det var blevet en tilbagevendende og uomgængelig rutine; for jeg var jeg jo vant til "turen". Men husker stadig den lyd det gav, når Far var kommet hjem og i et hurtigt ryk, flåede dynen af mig.

---

24. Én over nakken

Mindre end en "endefuld" kunne også gøre det, fx "et par over nakken" for mindre "forseelser", når man havde været "næsvis", "svaret igen" – eller bare havde sagt noget i utide til fremmede. Som fx engang, vi var taget en tur med "Grisen" (lokalbanen mellem Jægersborg og Nærum) for at gå en tur langs Mølleåen. Her fik jeg en ispind – af mærket "Premiêr", som jeg specielt godt kunne lide, fordi Premiêrs is var sødere end alle de andre is-mærker. Da vi havde gået lidt, bemærkede jeg til min far, som jeg gik med i hånden: "Isen er sød", hvilket øjeblikkelig udløste, at jeg fik én over nakken og blev skældt ud: "Hvorfor skal du altid ...?" Jeg tudede, men forstod ikke, hvad jeg *nu* havde gjort forkert.

Forklaringen var, at lige, da jeg sagde det, havde vi netop passeret en familie, som gik tur med deres lille pige i hånden, og min dårligt hørende far havde så hørt det, som om jeg sagde "*pigen er sød*", og at ens barn bare sådan uden videre henvendte sig til fremmede mennesker, det var åbenbart virkelig noget, som forældre kunne blive rigtig flove over den gang.

Da jeg havde fået forklaret misforståelsen og muligvis forstået, at min far var ked af, at han havde givet mig den over nakken, gik vi videre, og her husker jeg så tydeligt, at jeg tog jeg ham i hånden for at vise ham, at jeg bestemt ikke var spor sur på ham.

Men "én over nakken" kunne man nu altid forvente. Og ofte havde min far "det vrede øje" på, typisk, når jeg havde lavet "gale streger" – eller når han forventede, at jeg var på vej til at lave nogle. Jeg kan ikke forklare "det vrede øje", men det var noget, han gjorde med sit ene øje. TV-journalisten Jacob Rosenkrans har permanent noget, der ligner. Jeg får stadig en snert af en undefinerbar dårlig samvittighed, hver gang jeg ser ham i DR2's "Deadline"!

I vores opgang

Der var 8 lejligheder i opgangen. Vi havde nær og god kontakt med nogle af de andre beboere. Andre kendte vi vist dårligt nok.

25. Nofruhansen

Oven over os, på 3. sal boede Familien Norquist-Hansen. De havde to børn: Inger, et par år ældre end jeg og Karl måske 4-5 år ældre. For gammel til at være én, jeg legede med, men han var altid sød ved mig. Men *pudsigt!* Engang Mor havde et ærinde derop gik jeg med. Dér lå Karl på gulvet, tværs over dørtrinnet mellem entréen og stuen. Hans mor: Nofruhansen, som jeg kaldte hende, fordi jeg ikke kunne sige "Fru Norquist-Hansen", formanede flere gange: "Jamen så rejs dig dog op, Karl". I stedet sagde han til mig: "Sæt lige din finger på min mund". Og så sugede han min finger ind i sin mund. Det føltes helt sælsomt, og jeg blev ret ærgerlig over, at Nofruhansen skældte på Karl, "sådan noget griseri", trak min finger ud af hans mund og vaskede den med en våd klud, min finger altså. Det var da spændende og dejligt, syntes jeg; det gjorde de voksne åbenbart ikke; men de havde jo heller ikke selv prøvet det ...

Inger var en rigtig sød pige, måske omkring 1½ år ældre jeg, på en gang min beskytter, min legekammerat og min kæreste – altså sideløbende med jævnaldrende Lotte, som dog *kun* var legekammerat og kæreste – for slet ikke at nævne jævnaldrende Vivi, kaldet "Noller", der *kun* havde status af legekammerat; Hun var nu bestemt også rigtig sød. Men det er jo som bekendt ikke helt nok til at opnå kærestestatus!

Inger var dog immervæk nr.1. Modsat sjove og livlige Lotte (som boede på 1. sal), var Inger nærmest gammelklog og meget rolig; talte også ganske langsomt. Måske fordi hun lærte at tale ret sent. Modsat hende kunne jeg fx. godt udtale farven "blå", men Inger ville alligevel gerne belære mig: "Det hedder altså *ikke* "bå", men "bå!"

Kæreste? Kan man allerede i 4-årsalderen have en kæreste? - eller måske flere? Og hvad er i grunden en kæreste, når man er så lille? Jamen en kæreste er bare én – eller måske flere – man føler sig specielt tiltrukket af. Har jeg gennem et langt liv været så heldig at have flere sideløbende kærester, har det dog generelt i alle tilfælde udelukkende drejet sig om rent platoniske forhold! Mao: Det antal kærester, som jeg *sideløbende* har haft kropslig nærkontakt med, har aldrig oversteget et antal af én.

Nofruhansen var sød til at tage mig med, når hun skulle ud og køre med sporvogn eller S-tog. Men jeg husker specielt engang, jeg fik lov til at følge med Inger en dag, hun skulle i skole og af en eller anden grund have sin mor med. I skolegården bemærkede jeg to store huller i muren. De var beregnet til, at børnene kunne komme af med papiret fra deres medbragte madpakker. Men det vidste jeg ikke den gang, så jeg spurgte Nofruhansen hvad de huller var der for. "Det er til papiret", svarede hun. Dét svar undrede mig meget. Faktisk syntes jeg, at det måtte være både upraktisk og noget værre svineri, at børnene, når de

havde været på toilettet og tørret sig, skulle gå gennem skolegården med det beskidte papir, bare fordi det skulle puttes ind i et af de to huller.

Jeg husker så, at jeg på hjemvejen (uden at det havde spor med det foregående at gøre) pludselig blev overvældet af en utrolig følelse af tristhed. Sådant en pludselig opstået depressiv følelse tror jeg, at alle kender til. Selv er jeg så heldig, at jeg kun oplever den med måneders mellemrum. Og så er jeg yderligere privilegeret med, at den hos mig sjældent varer mere end et døgnstid. Den opstår generelt altid uden, at der er en egentlige ydre årsag. Den kommer bare.

Jeg nævner det, fordi jeg tror, at voksne generelt går ud fra, at når børn tuder og er urimelige, *behøver* det ikke at have en konkret forklarbar grund. Tristheden kan komme helt "af sig selv", uvarslet som "vokseværk" eller hovedpine. Jeg husker følelsen ganske tydeligt, og at de voksne (selvfølgelig) ikke forstod, hvad der var galt.

---

26. Faxe

Vores nabokone, nej, ikke kone, men *dame* hed (Fru) Faxe. Hun var vel omkring de 40 og som jeg husker det: Smart; hun gik i slacks (lange bukser), hvilket ikke mange damer gjorde på den tid. Specielt ikke min mor, der visselig aldrig har ejet et par slacks, selvom hun havde figuren til det.

Nogle gange havde Faxe vist svært ved at få økonomien til at slå til, og det gjorde hende selvfølgelig i dårligt humør. Men så købte hun sig en ny hat, og det hjalp; vel nok mere på humøret end på økonomien.

Faxe ernærede sig ved at sy guldbroderier til embedsuniformer og -kasketter. Når hun med mellemrum skulle ind og aflevere dem til "Kgl. Hofleverandør Seifert" inde midt inde i København, tog hun mig med. Såvidt jeg husker, lå Seiferts butik i en gade mellem andre butikker. Og så undrede det mig, at Faxe stod på kunde-siden af disken. Nu var det jo hende, der skulle *sælge* og ikke *købe* noget.

Bagefter gik vi i "Jordbærkælderen" på Strøget, hvor vi fik pandekager med is, flødeskum og jordbær(syltetøj). Ofte fortsatte vi til "Thorngreen", byens førende legetøjsbutik, hvor jeg fik lov til at vælge et eller andet, som Faxe så købte til mig.

Når min mor skulle et eller andet, blev jeg ofte passet inde hos Faxe, hvor jeg, mens hun syede, fik lov til at blade i hendes "kloge bøger", som jeg kaldte dem. Bøger i stort format, med en masse billeder. Jeg tror, det var kunstbøger.

Nogle gange fortalte hun historier for mig. Navnlig husker jeg historien om „Ali Baba og de fyrreogtyve Røvere”.

Mest glad var jeg dog for at lege med "kommoden og dyrene". En lille kinesisk legetøjskommode, i hvis skuffer, der boede en 6-8 små vatlam med tændstiksben. Så plagede jeg hende om, at klippe nogle blade af sine potteplanter. For dyrene *skulle* da have noget at spise!

Da jeg blev større (5 år), turde Faxe godt sende mig i byen alene. En dag bad hun mig gå hen til “Zolá”, en bagerbutik, hvor min mor aldrig turde handle, grundet rygter om, at man havde fundet mus i bageriets mel. Men jeg turde nu godt gå derind, jeg skulle nemlig bare købe “¼ mørkt maltet”.

Dengang fandtes der stort set kun to typer rugbrød, man kunne vælge imellem: “Lyst maltet” og “Mørkt maltet” (hjemme spiste vi altid lyst). Brødene blev bagt i ca 50-60 cm lange 4-kantede forme, og blev i butikken skåret ud i halve og kvarte stykker og “pakket ind” dvs. i krigstiden, hvor der også var papirmangel: Omsvøbt med noget tyndt (“silke”)papir i den ene ende af brødet, så man under hjemtransporten i det mindste ikke behøvede at holde direkte på brødet.

Der var masser af mennesker i Zolá, og jeg måtte vente længe, før det blev min tur. Jeg fik betalt og med det mørke maltede i hænderne, masede jeg mig forbi alle kunderne, åbnede døren, og i døråbningen tog jeg endelig mod til at udtrykke, hvad jeg havde brændt inde med under hele den lange tid i køen:

“Min mor siger, at I er en *musebager!*” råbte jeg højt, så alle kunne høre det.

“Så kan din mor jo bare handle et andet sted”, svarede bagerdamen surt.

“Det gør hun da også,” svarede jeg hoverende, “Jeg er også bare i byen for fru Faxe!” Lidt bange for, at nogen kunne finde på at sætte efter mig, spænedede jeg hjem til Faxe med hendes brød.

Faxe var ikke gift, men havde en kavalier, der hed hr. Haraldsen. Han lavede megen sjov med mig. Men så faldt hun for en mindst 15 år yngre civilingeniør, Per. Da denne fik job i Californien, flyttede hun med. Min mor vedligeholdte kontakten og korresponderede med hende i mange år – og jeg også lidt, da jeg lærte at skrive.

---

27. Fru Nielsen

Nederst i opgangen boede Fru Nielsen, enke efter en “togmand”, hvilket medførte det privilegium, at hun frit kunne køre med DSB, hvorhen hun ville. Af og til tog hun mig også med i byen. Med hende var det selvfølgelig altid med S-tog.

Da hun kendte min svaghed for tog, tog hun mig engang med helt ud til Holte Station. Her så jeg ting på skinnerne, som var mig til stor forbløffelse; Et S-tog, der kom trækkende med en almindelig “flad” godsvogn! Min største forbløffelse var dog, da der kom en S-togslignende vogn kørende *helt uden strømftager!* *Hvordan kunne den det?. DET* væltede mit verdensbillede. Enten skulle et tog trækkes af et lokomotiv med røg op af en skorsten, eller også skulle det køre på strøm, som det hentede ned fra en ledning, der hang højt oppe over skinnerne – ligesom spurvognene!

Det var jo altså bare en “dieseldrevet” motorvogn, som jeg her så for første gang. Grundet krigen havde den tyske værnemagt jo sat sig på alle olieleverancer. Efter krigen blev disse “motortog”, trækkende et par vogne, jo mere og mere udbredte på de mindre banestrækninger landet over.

Fru Nielsens plan var, at jeg skulle prøve at køre med *damp*tog (et kulfyret lokomotiv, der trak en lang række vogne) for allerførste gang. Det kom fra Hillerød, standsede i Holte og vi kørte med det helt ind til Hovedbanegården. Se, det var en dag!

Min beretning aldeles uvedkommende, men hvorfor hedder det egentlig "S-tog"? Jeg har ladet mig fortælle, at S-togsbanerne blev anlagt *før* krigen, midt i 1930'erne efter tysk forbillede: *Stadt-Bahn*, *S-bahn*. Var de først blevet anlagt *under* krigen, var de givetvis kommet til at hedde noget helt andet. Under krigen blev *alt* tysk nemlig efterhånden indædt forhadet.

Rundt i nabolaget

28. Nede og lege

Dengang var der *kun ét* radioprogram; hverken fjernsyn, computerspil, iPad eller mobiltelefon. Til gengæld masser af børn. Og da de selvfølgelig ikke altid gad sidde i de små 2-værelses lejligheder og underholde sig selv med deres malebøger eller påklædningsdukker, blev de sendt "ned og lege".

Der var således altid mange børn at lege med, men egentlig husker jeg ikke hvilke lege, vi legede; hvad vi generelt foretog os "nede på gaden". Turen ned husker jeg bedre: I stedet for at *gå* ned af trapperne, satte vi os på gelænderet og *kurede* ned, hvilket vi selvfølgelig ikke måtte. Det blev det jo ikke mindre spændende af.

29. Børnelokkere i hobetal

Da jeg var helt lille, tøjrede min mor mig til et træ bag huset, så hun kunne ordne hus uden ustandselige afbrydelser og ind imellem kigge ned til mig fra køkkenvinduet.

Men børn var dengang ikke ret gamle, før de fik lov til at løbe frit omkring. Der var ganske vist en uhyggelig krig, med den havde vi børn i grunden ikke megen grund til at være bange for.

Den eneste fare, der lurede på os, var *børnelokkerne!* På det strengeste fik vi indskærpet, at vi *aldrig* måtte gå med fremmede, og "Hvis der kommer en mand og vil tilbyde jer noget slik, må I *ikke* under nogen omstændigheder tage imod det, men *skynde* jer at løbe væk så hurtigt, I kan!".

Selvfulgelig fyldte disse formaninger os med en vis skræk – og *myter*, navnlig blandt pigerne. Særlig var der en af pigerne, der åbenbart var ekspert i at spotte børnelokkere, selv på lang afstand – helt over på den modsatte side af Lyngbyvejen, hvis hun ikke hun kunne finde nogen nærmere! *Hun* vidste nemlig lige præcis, hvordan børnelokkere så ud.

Og når *hun* havde gjort anskrig, styrtede vi allesammen, råbende og skrigende hen til – og ned af den nærmeste kældertrappe for at gemme os i det fjerneste kælderrum.

At dette var det allerbedste sted at gemme sig for børnelokkere, kunne der jo overhovedet ikke være tvivl om. Der var jo ikke *en eneste* af de mange børnelokkerne, der (efter pigens udsagn) huserede i området, som det nogensinde var lykkedes for, at finde os dér!

---

30. Måske

Min Farmor kendte mange damer på sin egen alder. Hun fortalte engang om, hvor mange *enker* hun kendte. Efterhånden gik også mange af enkerne bort; det var trist for Farmor. En af dem, der levede længe var “Brandmandens Emma”, som boede inde i “Nordre-Frihavns-kvarteret” – pudsig, som jeg allerede før mit 5. år, havde et glimrende overblik over den københavnske geografi, og vidste præcist, hvor de forskellige bydele lå i forhold til hinanden.

Ofte tog Farmor mig med, når hun skulle ind og besøge Brandmandens Emma. Selve brandmanden mødte jeg kun én gang. Han var rar og gad godt snakke med mig. Men så døde han. I stedet lyttede jeg så nysgerrigt til Farmors samtaler med “Tante Emma”. Her bed jeg mærke i, at hun udtalte ordet “måske” på en særlig måde: Hun sagde nemlig *måske* med trykket på den første stavelse.

Hjemme kunne jeg næsten ikke vente med at vigte mig med mit nytilegnede ord. Nede bag vores karré lå der en grøn stribe græsplæne. Denne havde tidligere strakt sig helt over til den næste karré, men var nu næsten dækket af et område, omgærdet af et højt plankeværk. Her opbevarede man store mængder brændsel, som man havde hamstret til hele Ryparkens centralfy. I de tider var det ikke godt at vide, hvornår man pludselig ikke længere kunne skaffe noget brændsel til at opvarme Ryparkens flere hundrede lejligheder.

På den omtalte stribe græs sad vi en dag nogle børn sammen og diskutere dybe og alvorlige betragtninger over ting, vi havde hørt om eller selv oplevet. En havde set et mystisk blåt lys nede i en kloak, en anden havde set en prop, der sprang op af en flaske af sig selv og en tredje havde sågar (hold jer nu fast!) hørt om noget så mærkeligt, som at der var *to damer*, der var *blevet gift!*

Jeg deltog aktivt i hele samtalen og brugte enhver lejlighed til at gøre brug af nyerhvervelsen i mit ordforråd: “*Måske*”, sikkert både, hvor det gav mening, men sikkert navnlig også, hvor det absolut ikke gjorde.

Vores samtale havde efterhånden bevæget sig op i de allerhøjeste luftlag, kulminerende med, at en pige kunne berette, at hun engang havde set en sporvogn køre oppe på S-togsskinnerne! Dén observation ville jeg ikke stå tilbage for, så jeg skyndte mig vidtløftigt, med indfletning af mange *måske*'er, at

berettede om, at jeg sørme også havde set et lokomotiv køre nede på sporvognsskinnerne med en masse vogne bag efter sig!

Dén monolog blev nu en af mine kammerater for meget. Det fik ham til brat at afslutte vores dybsindige rundbordsdiskussion ved nærmest at vrænge hen mod mig: “Du med dit måske og måske og måske! – nu *gider vi altså ikke høre mere på det måske!*“

Rigtig ærgerligt. Nu synes jeg ellers netop, at samtalen havde taget en vældig interessant drejning her på det sidste. Men noget *havde* jeg da lært af den sammenkomst: 1) Man skal ikke gentage sig selv alt for meget, og 2) Man skal i det hele taget forstå at vare sin mund. Lærdom for livet, som jeg dog desværre, til dato, kun delvis har forstået at tage til mig.

---

31. Kønsroller og sexismen i børnehøjde

Nede var der en stor sandkasse, hvori drengene sikkert har bygget huse og veje og kørt rundt med små biler, mens pigerne legede bagerbutik og bagte sandkager. Én bagte ½ franskbrød, og jeg husker, at jeg prøvede at forklare hende, at det halve fremkommer først, når man har bagt et helt brød og så deler det. Det blev vi nu ikke enige om; piger! ... Piger tegnede også hinkeruder og “hoppede paradiser” med en “hinkesten” – “tøselege”, som vi drenge da ikke ville nedlade os til at være med i.

Men det andet køn og dets påklædning interesserede mig skam meget allerede den gang. I lighed med “matrostøj” var “skottehuer” populære til piger såvel som til drenge, når det skulle være fint. Selv havde jeg begge dele, og jeg var stolt af den flotte bort, som prydede min hue.

En dag var jeg med Mor gået tværs over Lyngbyvejen, fordi hun skulle handle ind hos Brugsens bager, der lå i den gule karré lige over for vores. Som sædvanligt skulle jeg vente udenfor på trappestenen ... hun må jo have haft sine grunde til, at jeg ikke måtte komme med ind.

Denne gang passede det mig fint, for dér stod også en anden og ventede: En sød pige, iført en skottehue, hvis bort var meget flottere end min. Selvom det tænkeligt nok primært var pigen, jeg var interesseret i, gav jeg mig – utvivlsomt i et udslag af spirende sexismen – til at komplimentere hendes skottehue; og indledte derefter en interessant samtale om skottehuer og den slags, men før jeg fik drejet samtalen ind på mere dybtgående emner, kom hendes mor ud af butikken, og væk var den søde pige med den flotte skottehue.

---

32. Et uforglemmeligt sexistisk overgreb

En langt grovere form for sexismen, omend “modsat rettet”, oplevede jeg engang på Bomhusvej, hvor jeg lige var kommet ud fra dans, og ventede på Mor. Her fik jeg øje på en pige (lige af min type), som stod et stykke længere nede af vejen. Før jeg fik overvejet, hvad jeg skulle gøre ved det, havde hun fået øje på

mig (jeg *har* nu også set kær ud dengang) og satte i løb hen til mig, slog armene om mig og pressede sit ansigt ind mod min kind. Jeg var målløs – og salig af henrykkelse; havde jeg nu endelig fundet hende, jeg havde søgt efter hele mit liv?

Men lykken varede, ak så kort. Pludselig var hendes mor der; *hev* hende væk fra mig og trak af med hende, alt mens hun skændte: “Kan du så komme her, Jane, hvorfor skal du altid ... og *har* jeg ikke mange gange sagt til dig ...”

I lange tider derefter brændte min sjæl af længsel, og jeg drømte tilbagevendende om Jane og hendes sexistiske overgreb. Flere gange valfartede jeg til Bomhusvej i håb om at genfinde Jane. Det lykkedes aldrig. Måske boede hun der slet ikke, men havde bare været der på besøg med sin mor. *Den dumme mor!!*

Dans og Musik

33. Spirende folkedansefascination

Kan man være født ikke blot med en stor lyst til noget med musik og dans, men også til at ville formidle det til andre? Dans, vel at mærke dans af den type, hvor alle danser det samme i en kreds, har i hvert fald altid fascineret mig. Ikke at jeg selv nogensinde er blevet specielt god til at danse (heldigvis dog måske noget bedre til at *instruere* i dans).

Husker hvordan jeg engang var med Far, Mor og Farmor til et dansebal og da orkesteret spillede min yndlings-polkamelodi, nærmest *hev* jeg Farmor ud på dansegulvet for at danse Rheinländerpolka med hende. Ren fiasko, jeg kunne slet ikke imitere det, de andre dansede, og navnlig tror jeg slet ikke, at det var gået op for mig, at dans foregår i takt til musikken. Men musikken husker jeg tydeligt og har danset til den samme melodi utallige gange senere; – og aldrig fået identificeret dens navn.

Men Farmor kendte vist en del til de gamle danse – hun var jo også engang gift med en spillemand, min Farfar, der dog døde, længe før jeg blev født.

Farmor (dengang ca. 64 år gammel) kendte dog navnlig mange af af de gamle sanglege. Hun fortalte om dem, demonstrerede og kunne alle teksterne udenad. Men *syng* dem, kunne hun ikke; det var hun blevet for gammel til, forklarede hun, men i sine yngre dage havde hun sandelig godt kunnet syng! (“Hun har aldrig kunnet syng”, bemærkede min far tørt, da jeg senere fortalte ham om min snak med Farmor).

Denne samtale med Farmor afstedkom en idé, en vision, som jeg virkelig brændte for: Jeg ville jeg samle en masse af mine legekammerater på den lille stribe græsplæne bag huset, og så skulle Farmor komme og instruere os i alle de gamle sanglege. Og Mor skulle syng for, og lære os selve sangene. Mor havde

nemlig en virkelig god sangstemme, kunne huske melodierne – men ikke sanglegenes “koreografi”. Tilsammen kunne de to udgøre et virkelig perfekt instruktørteam, forestillede jeg mig. Desværre blev min vision aldrig ført ud i virkeligheden.

---

34. Vild med dans

Da min danselyst blev bemærket af mine forældre – der selv holdt meget af at danse – besluttede de at melde mig ind på Lillian Bøhmes danseinstituts børnehold, som holdt til en gang om ugen på Bomhusvej*, ikke langt fra, hvor vi boede. Yderligere herligt var det, at Lotte, en underboende jævnaldrende pige, som jeg havde svære tilbøjeligheder i retning af, også var tilmeldt holdet.

I starten af hver lektion skulle vi stille op på to rækker, langs – og med ryggen til hver sin modstående væg. En drengerække og en pigerække. Når der blev sagt “værs’god” skulle drengene så *gå, ikke løbe*, tværs over gulvet, og inklinere for en pige. Jeg mente dog, at det hastede lidt mere, så jeg tøvede ikke med at styrte i løb hen over gulvet for at inklinere for Lotte.

Efterfølgende gange viste det sig desværre efterhånden, at jeg ikke var den eneste dreng, der havde svære tilbøjeligheder i retning af Lotte, så vi var efterhånden en del, der blæste på skældud og løb om kap over for at inklinere for Lotte i stedet for at gå. Følgelig var det slet ikke altid mig, der kom først over tilhørende, og når det ikke lykkedes, og der ikke var andre piger, der så søde nok ud til, at jeg gad danse med dem (FY, din gamle sexist!!), kunne jeg finde på at vandre rundt midt ude på gulvet, med hænderne på ryggen og den ene hånd vippende op og ned som en logrende hale. Til stor morskab for alle de andre børn. Men *ikke* for Lillian Bøhme; allerede et par måneder inde i sæsonen blev jeg smidt ud af Lillian Bøhmes Danseinstitut!

*) Min beretning aldeles uvedkommende, men hvorfor hed vejen *Bomhusvej*? Jo, hvor vejen dengang mandede ud i Lyngbyvej, var der allerede i 1700-tallet en bom tværs over Lyngbyvejen, nu forlængst dog nedlagt. Ville man køre forbi, skulle der betales “bompenge” til manden, der boede i “bomhuset”; datidens vejafgift. Tilsvarende bomme fandtes mange steder i landet, naturligvis også ved de københavnske indfaldsveje. Så tro ikke, at “roadpricing” og “betalingsring” er nogle nymodens påhit.

35. Et hjem med klaver

Min far spillede meget klaver – vistnok dagligt – og i mange genrer, aldrig famlende, men med en god, stabil rytme (gid jeg havde arvet den!). Sjældnere spillede min mor mandolin, men hun kunne! Og hun kunne virkelig synge; rent og klart!

Og så hørte vi radio. Dengang var der kun ét eneste radioprogram, og det var meget seriøst: Udover “Pressens Radioavis”: Kun seriøse, kulturelt opbyggene programmer og kun klassisk musik.

Herfra husker jeg bare, at jeg var vild med et tema fra en Mozartsymfoni (Linzer?), som jeg hoppede og dansede til, når det engang imellem blev spillet (oftere end i dag, hvor vi til gengæld har et væld af radioprogrammer!).

Synge ville jeg gerne. Oprindeligt helt uafhængig af, hvad de andre sang. Min mor har fx fortalt, at jeg engang var med i Lundehus Menighedshus (forløberen for Lundehus Kirke), vistnok til en julegudstjeneste. Og mens de andre sang en salme, så blev jeg ved med at skråle de første par linier af en eller anden børnesang, igen og igen, end ikke med tempooverensstemmelse med det, de andre sang.

Min far lærte mig at spille “Tordenskjold” (en dengang lige så velkendt melodi, som “Lærkereden” er i dag) med én finger på klaveret. En enkel melodi, som pianisten spillede på danseskolen, fandt jeg selv frem til at kunne spille på klaveret. Hvornår og hvordan det kom videre derfra, husker jeg ikke.

Dette gav dog mine forældre anledning til at sende mig til klaverundervisning hos min fars gamle klaverlærerinde, fru Christensen i Rygaards Allé. Det blev absolut ikke nogen succes. Fru Christensen var skam sød, men vi brugte “Horneman og Schyttes Klaverskole” fra ca. 1892 (Tænk, den er stadig i handelen!).

Den startede med 5-tonige stykker i C-dur, hvor der over *hver eneste node* stod angivet med tal, hvilken finger, man skulle bruge. Følgelig spillede jeg udelukkende efter tallene. Da jeg så kom lidt længere frem i nodebogen, og der ikke mere var tal, jeg kunne spille efter, var jeg på herrens mark. Fru Christensen docerede: “En gås har dejligt fedt”, men det forstod jeg overhovedet ikke, hvor hun ville hen med, så efter nogen tid holdt jeg op med at gå til spil.

“En gås har dejligt fedt” var en af musikpædagoger tidligere brugt huskeremse for de tonenavne, der svarede til nodesystemets 5 linier.

Noget fik jeg dog ud af at gå til spil hos fru Christensen:

- 1) Engang så jeg hende smide en papirkugle ind i sin åbne brændeoven, og blev fascineret af at se, hvordan den tændtes og blussede op i et nu. Efter den gang fik jeg gennemtruffet, at der skulle mides en papirkugle i ovne efter hver eneste spilletime; *Det* var noget, der var værd, at komme efter!

- 2) Det med tallene må på en eller anden måde været blevet hængende: Både i min klaverskole, "Rasmus Modsat" og min lærebog i hørelære, "Noder, rytmer og toner" (der ligesom Horneman og Schyttes Klaverskole er i handelen den dag i dag!) tal til at angive skalatrin.

---

36. Tordenskjold under Gasbordet

Ude i køkkenet stod et *gasbord*. På dette havde min mor tre gasapparater. Selve gasbordet var et lille bord af metal med en hylde under, beregnet til at der kunne stå en *gasovn*. På denne hylde plejede min mor at stille tomme flasker.

Dengang brugte man ikke elektricitet til opvarmning af mad. Oppe under loftet i vores køkken sad der en gasmåler (en metalboks, knap så stor som en ølkasse). Fra denne gik der et rør ned til gasbordet. Røret afsluttedes med tre gashaner, der med slanger var forbundet til hver sit *gasapparat*, et stativ på hvilket, man så kunne sætte sine gryder og pander. Midt i "stativet" sad en lille rund dåse med huller i kanten, som gassen kunne strømme ud af. Når der var tændt for gassen, gjalt det om straks at sætte en tændstik til. Gassen i sig selv var nemlig meget giftig, og hvis den strømmede frit ud i rummet, kunne den forårsage en voldsom eksplosion.

Engang opdagede jeg, at alle de tomme flasker klang med forskellig tonehøjde, når man slog på dem med en ske. Denne opdagelse var jeg ikke sen til at udnytte: Jeg hev nogle flasker frem på gulvet foran gasbordet, ordnede dem efter tonehøjde, således, at jeg ved at slå på de forskellige flasker kunne spille "Tordenskjold" (en dengang meget populær børnesang).

Senere har jeg læst, at Carl Nielsen i *sin* barndom, havde fundet på præcis det samme med nogle brændestykker, hvilket skulle være et vidnesbyrd om hans enestående musikalitet. *Nej, nej og atter nej!* For rigtig mange mennesker vil det ikke være noget problem at opstille tonegivere i en skalarækkefølge. Her er det langt mere et spørgsmål om at have en kreativ kombinationsfantasi; og *dén* – og ikke en enestående musikalitet – har jeg så åbenbart haft tilfælles med Carl Nielsen!

Disse memoirer fra Lyngbyvej nr. 114 er skrevet i efteråret 2020.
– Det er planen, at flere skal følge efter –

Stor tak til Charlotte Røjgaard for kritisk korrekturlæsning!

Claus Jørgensen i januar 2021